

Protokoll 8/2020

fört vid Skönhetsrådets delegerade i plan- och bygglovsärenden, naturvårdsärenden samt kulturvårdsärendens sammanträde måndagen den 16 november 2020 kl. 13:30-16:50, sammanträde via Skype

Övriga närvarande

Inga Varg Ordförande
Leif Bolter §§1-7
Katarina Borg
Birgitta Bremer
Elisabet Jermsten
Anders Johnson
Måns Lönnroth
Helena Nilsson Lannegren §§3-14
Margareta Olofsson
Martina Pereira Norrman
Laila Reppen
Henrik Nerlund Sekreterare
Monica Hector Protokollförare
Susanne Höglin Handläggare
Gunilla Glantz Förvaltningschef §3
Carl-Henrik Barnekow Föredragande §8
Katarina Forslöw Föredragande §9
Juha Salonsaari Föredragande §9
Peter Hedenström Föredragande §10
Maria Borup Föredragande §13

Justerare

Datum för justering

Paragraf §§1-14

Sekreterare Monica Hector

§ 1 **Dagordning**

Beslut

Beslöts uppta ärenden i följande ordning: ärende utom föredragningslista med information från sekreteraren, 1-11 samt ärende bordlagt vid föregående ordinarie sammanträde angående väderskydd.

§ 2**Sekreteraren informerar****Sammanfattning av ärendet**

Informerade sekreteraren om att han kommer att vara föräldraledig från januari till juni 2021. Peter Lundevall kommer under denna period vikariera som sekreterare på halvtid. Peter Lundevall har varit mångårigt verksam inom stads- och samhällsplanering, bl.a. på stadsbyggnadskontoret, och är författare till flera böcker om Stockholms utveckling.

§ 3**Nya användningssätt av stadens gator; information från trafikdirektören.**

Trafikdirektör Gunilla Glantz redogjorde för trafikkontorets uppdrag och organisation.

SR 2020/317

Beslut

Delegerade tackade trafikdirektör Gunilla Glantz för informationen och framförde samtidigt önskemål om att få ta del av trafikkontorets utvärdering av de pågående projekten, i synnerhet "Stockholms framtidsgator", samt att i större utsträckning få information om och komma med synpunkter på åtgärder som trafikkontoret diskuterar och planerar redan i ett tidigt skede.

Lades ärendet till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Trafikkontorets arbete sker huvudsakligen inom verksamhetsområdena trafikplanering, infrastruktur, tillstånd och stadsmiljö. Både på uppdrag i budget och genom politiska beslut tillkommer olika projekt som berör stads- och trafikmiljön av såväl tillfällig som mer permanent karaktär.

Sedan 2015 har projektet "Levande Stockholm" inneburit att trafikkontoret sommartid omdisponerat trafikytor för att ge utrymme för mer folkliv. Första året prövades konceptet på två gator, i år så många som 22 platser. Projektet har nu utökats till att även vintertid pågå på några ställen i staden. I vinter kommer en sittplats med inbyggd belysning under en period ställas upp på Odenplan respektive Skärholmen.

Just nu pågår ett annat projekt "Stockholms framtidsgator" på tre ställen i Stockholm. Projektet är ett samarbete med bl.a. Vinnova och KTH och i försöket ingår delar av Hälsingegatan sep-dec 2020, Tjärhovsgatan och Parmmätargatan sep 2020 - juni 2021.

Andra projekt som nu testas i Stockholm är gröna cykelbanor där en sträcka i höjd med Fåfången asfalterats med grön beläggning samt diagonala övergångsställen som testas vid Telefonplan och i korsningen Mäster Samuelsgatan/Regeringsgatan.

Skönhetsrådet har uppmärksammat på projektet "Stockholms framtidsgator" genom skrivelser från boende vid Hälsingegatan. Delegerade noterade att samtliga projekt genomförs vid skolor vilket väcker frågor om barnens utemiljö och bristande

ytor på skolgårdar som på stadens planering av friytor och lekplatser överlag. Delegerade lyfte också frågan om gators kulturhistoriska värde och hur man kan tillföra nya element som både tar hänsyn till kulturmiljön och samtidigt tillför nya värden. I de pågående projekten påtalade delegerade avsaknaden av kvalitet i gestaltning och utförande och de skrikiga färger som använts. Det finns ett antal städer som redan testat och infört liknande inslag i gatumiljön med betydligt högre kvaliteter vilket delegerade fann absolut nödvändigt om framtidsgator ska bli ett bestående inslag i stadens gatumiljöer. Delegerade önskade också veta hur "Stockholms framtidsgator" mottagits bland användare såväl som boende samt hur trafikkontoret arbetat med att samla in dessa synpunkter - d.v.s. har intervjuer genomförts med brukare och boende eller har insamling skett enbart digitalt.

§ 4

Framtidsgata Hälsingegatan 19

Upptogs till behandling ärende bordlagt 2020.10.19 §7
angående Framtidsgata Hälsingegatan 19, inkommande
skrivelse.

SR 2020/299

Beslut

Beslöts besvara ärende med utdrag ur §3 i föreliggande protokoll.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie
sammanträde.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/299-1 Framtidsgata Hälsingegatan 19

§ 5

Framtidsgata på Hälsingegatan 17-19

Upptogs till behandling ärende bordlagt 2020.10.19 §7
angående Framtidsgata Hälsingegatan 19, inkommande
skrivelse.

SR 2020/301

Beslut

Beslöts besvara ärende med utdrag ur §3 i föreliggande protokoll.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie
sammanträde.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/301-1 Framtidsgata på Hälsingegatan 17-19
- SR 2020/301-3 SV: Synpunkter på "Framtidsstaden" på Hälsingegatan 17-19

§ 6

Framtidsgatan på Hälsingegatan i Vasastan

Upptogs till behandling ärende bordlagt 2020.10.19 §7
angående Framtidsgata Hälsingegatan 19, inkommande
skrivelse.

SR 2020/308

Beslut

Beslöts besvara ärende med utdrag ur §3 i föreliggande protokoll.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie
sammanträde.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/308-1 Framtidsgatan på Hälsingegatan i Vasastan

§ 7
Hälsingegatan

Upptogs till behandling ärende bordlagt 2020.10.19 §9
angående Hälsingegatan, inkommande skrivelse.
SR 2020/306

Beslut

Beslöts besvara ärende med utdrag ur §3 i föreliggande protokoll.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie
sammanträde.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/306-1 Hälsingegatan

§ 8**Såpsjudaren 1, förslag till detaljplan, 2018-16883**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Såpsjudaren 1, förslag till detaljplan, 2018-16883. Carl-Henrik Barnekow, plankonsult, redogjorde för ärendet.

SR 2020/313

Beslut

Beslöts avstyrka förslag till detaljplan.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Detaljplaneförslaget innebär att en ny byggnadsvolym för kontorsändamål läggs till på den befintliga fastighetens gård och att gaturummet sluts mot Regeringsgatan. Syftet är att likna den befintliga byggnadens arkitektoniska uppbyggnad i proportionering, fönstersättning och takvinklar men att uppnå ett mer samtida uttryck. Planförslaget innebär att fastigheten oåterkalleligt kommer att användas för kontorsändamål.

Fastigheten Såpsjudaren 1 uppfördes som ett kombinerat bostads- och affärshus 1919-1920 med Josef Östlin och Albin Stark som arkitekter. Byggnaden utnyttjade läget mellan den lägre liggande Birger Jarlsgatan och den högre Regeringsgatan för att tänja den då gällande byggnadsstadgan från 1874. Genom att bygga tillåtna fem våningar mot den högre gatan kunde två ytterligare våningar inrymmas mot den lägre. Förhållningsättet att använda höjdskillnader för att öka exploateringen kritiserades häftigt i samtiden och bidrog till att den nya stadsplanlagen beslutades 1931. Den äldre byggnadsstadgan medgav att hörnfastigheter som den aktuella fick bebyggas upp till tre fjärdedelar (till skillnad från vanliga fastigheter som tilläts två tredjedelars exploatering). Eftersom kvarteret är smalt möter Regeringsgatan byggnadens bakre skänkel och fastighetens obebyggda fjärdedel. Samma situation återfinns i kvarterets andra del i fastigheten Såpsjudaren 13. Det mellanliggande kontorshuset uppfördes 1960 med Helge Zimdal som arkitekt. Även detta hus fick skänklar under 1990-talet för att skapa en sammanhållen rytmik längs gatan.

Delegerade ansåg att den föreslagna tillbyggnaden har gestaltningmässiga kvaliteter och att den till synes ansluter till

innerstadens grammatik. Vid närmare granskning står det dock delegerade klart att tillbyggnaden på avgörande punkter strider mot stadens grundläggande byggnadskultur – från det lilla i att lägga fönster i fastighetsgräns – till det stora att helexploatera en stenstadsfastighet och inte respektera en fjärdedels gård. Att kraftigt överskrida 1800-talets redan generösa exploateringsregler medför flera olägenheter. Den främsta är att byggnaden blir mindre hållbar över tid eftersom generaliteten för dess innehåll minskar. En bebyggelse enligt förslaget gör det exempelvis omöjligt att återskapa bostäder i byggnaden p.g.a. det tillkommande husdjupet och de otillräckliga solförhållandena det innebär. Genomförs planerna finns risken att en olycklig praxis etableras som ger sämre förutsättningar för att bevara stenstadens byggnadsskick och att återge kontoriserade fastigheter bostäder.

Delegerade avstyrkte således en tillbyggnad på fastighetens gård, men önskade inskräpa värdet i att utveckla den befintliga bebyggelsen. En viktig del i detta är att öppna upp och tillgängliggöra den idag slutna sockeln mot Regeringsgatan.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/313-4 Samrådsbrev
- SR 2020/313-5 Plankarta
- SR 2020/313-2 Tillgänglighetsutlåtande
- SR 2020/313-7 Planbeskrivning
- SR 2020/313-10 Illustrationsmaterial
- SR 2020/313-11 Antikvarisk konsekvensbeskrivning
- SR 2020/313-3 Sol och skuggstudie
- SR 2020/313-6 PM Markvibrationer
- SR 2020/313-8 Dagvattenutredning
- SR 2020/313-9 Luftkvalitetsutredning

§ 9**Ekologiska funktioner i stadens vattenrum, information från Vattenmiljöenheten på Miljöförvaltningen**

Upptogs till behandling ärende angående Ekologiska funktioner i stadens vattenrum, information från Vattenmiljöenheten på Miljöförvaltningen. Katarina Forsslöw och Juha Salonsaari, miljöförvaltningen, redogjorde för ärendet.

SR 2020/40

Beslut

Tackade ordförande Katarina Forsslöw och Juha Salonsaari för intressant information om miljöförvaltningens arbete med stadens vatten.

Sammanfattning av ärendet

Informerade Katarina Forsslöw och Juha Salonsaari om stadens arbete för att förbättra vattenkvaliteten och en god ekologisk status. Stort fokus ligger på att när staden bygger nytt tillse att vattenmiljöer inte påverkas negativt. Hornsbergs strand lyfts t ex som avskräckande exempel i internationell litteratur eftersom bebyggelsen påverkat vattenmiljön negativt. Framför allt får kajer och brygganläggningar negativ effekt på växt- och djurliv och i det avseendet finns det mycket att göra för att minska skadeverkningar och förbättra förutsättningarna för vattenlevande växter, fiskar mm.

Miljöförvaltningen arbetar även med projekt som ska bidra till att skapa goda vattenmiljöer i form av barnkammare för fiskyngel att växa i, t ex diskuteras ett rev av rengjorda massor från byggprojekt i höjd med Rålamshovsparken. I samma område har man f.ö. skapat konstgjorda öar som blivit fågelokal med häckande fåglar. Under flera år har också julgranar sänkts på olika platser i stadens vatten för att skapa rev som lämpliga för fiskyngel att växa upp i.

Ett annat område miljöförvaltningen arbetar med är dagvattenstrategi samt hur man i stadsmiljön genom olika lösningar kan ta hand om hundraårsregn, d.v.s. extrem punktnederbörd. Som exempel gavs en idrottsyta i Rålambshovsparken som dubblar som uppsamlade vattenmagasin vid häftig nederbörd med fördröjningseffekt som innebär att vattnet inte omedelbart sköljs ut i Riddarfjärden.

§ 10**Trikåfabriken 3, på/tillbyggnad av kontorshus samt rivning och yttre ändringar, 2019-08551-575**

Stadsbyggnadskontoret hade genom remiss begärt Skönhetsrådets yttrande över Trikåfabriken 3, på/tillbyggnad av kontorshus samt rivning och yttre ändringar, 2019-08551-57. Peter Hedenström, stadsbyggnadskontoret, redogjorde för ärendet.

SR 2020/315

Beslut

Beslöts tillstyrka bifall till ansökan om bygglov med erinran om gestaltningen.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Bygglovsansökan avser fastigheten Trikåfabriken 3 som idag består av tre byggnadskroppar med olika tillkomstår. Två av dessa är ursprungliga industribyggnaderna från 1938 och 1945 som är sammanlänkade. Den tredje byggnadsdelen uppfördes 1985 då en ”infill” mellan de två äldre byggnaderna gjordes samt en påbyggnad med två våningsplan tillkom liksom en ny entré.

Fastighetsägaren önskar nu utföra ändringar som i huvudsak innebär att påbyggnaden från 1980-talet rivs och ersätts av en ny påbyggnad i 4 till 5 våningar med ett avtrappande, ziggurat-format uttryck. Gestaltningen omarbetas så att de tre ursprungliga volymerna inte längre blir avläsbara utan omformas till att uppfattas som en byggnadsvolym med en lugn färgskala som sökande anför fungerar väl med området.

Delegerade delade sökandes slutsats att området ifråga gått från en industrikaraktär till mer av kontorsområde i bostadsområdet Hammarby Sjöstads ytterkant. Den äldre stadsplanen medger byggrätt i den trappande utformning som sökande önskar, utom i en mindre del som bedöms vara en mindre planavvikelse. Delegerade ansåg att den nya byggnadshöjden kommer att uppfattas som något högre i jämförelse med omgivande bebyggelse men bedömde att den ändå kan accepteras. Mer tveksam ställde sig delegerade till det gestaltningsmässiga greppet att helt radera möjligheten att avläsa fastighetens utveckling och de tre separata och avläsbara byggnadskropparna för att i stället skapa en enda stor volym med

påbyggnaden som en upplevelsemässigt ganska tung form.
Delegerade skulle hellre se en mer respektfull omgestaltning av de
befintliga byggnadsvolymer. Detta kan exempelvis uppnås
genom att utgå från befintlig färgsättning.

§ 11**Utbyggnad av tunnelbana till Älvsjö; Förvaltning för
utbyggd tunnelbana, Region Stockholm**

Upptogs till behandling ärende avseende utbyggnad av tunnelbana till Älvsjö; Förvaltning för utbyggd tunnelbana, Region Stockholm.

SR 2020/316

Beslut

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet till nästkommande ordinarie sammanträde för formellt beslut.

Sammanfattning av ärendet

Ärendet innefattar ett tidigt samråd för utbyggnad av en ny ickeradiell tunnelbanegren mellan Fridhemsplan och Älvsjö. Grenen har sin bakgrund i den s.k. Sverigeförhandlingen 2017 som sammanförde staten, regionala och kommunala organ till en uppgörelse om bl.a. ny kollektivtrafik i Stockholmsregionen.

Stockholms tunnelbana utgör stommen i stadens kollektivtrafik och mätningar visar att närheten till en spårstation anses vara en av de viktigaste faktorerna för ett områdes attraktivitet. Tunnelbanan invigdes 1950 och har sedan dess byggts ut till i dagsläget 100 stationer. Tunnelbanan var inledningsvis mycket viktig för att både strukturera och dimensionera stadens förortsbyggande. Strukturen gavs av att staden beslutat sig för en radiell bebyggelseutbredning där ytterstadens bostadsområden skulle kopplas till ett nytt City med arbetsplatser. Modellen ledde till ett linjenät där alla spår sammanstrålade vid T-Centralen. De ursprungligen åtta vagnarna per tåg styrde att bostäder för omkring 200 000 människor kunde byggas längs varje gren. Tunnelbanans framgång har delvis blivit en brist eftersom staden behöver fler centralpunkter att gravitera mot. Den föreslagna linjen från Fridhemsplan till Älvsjö innebär således en välkommen avlastning av City och möjligheten att skapa centralitet på fler platser. Om Stockholms tunnelbanenät jämförs med andra europeiska storstäders kollektivtrafik är det tydligt att fler bytespunkter och mer av rutnätsstruktur är av godo.

Delegerade ansåg att den föreslagna nya tunnelbanan är välkommen men önskade inskräpa vikten av att lokaliseringsutredningen väljer en dragnings som vid sidan av bostadspotential också maximerar bytespunkter samtidigt som redan befintlig kollektivtrafik inte dubbleras. Om banan dras i ett västligt läge bör exempelvis

Marieberg få en station samtidigt som linjen inte dras parallellt med tvärbanan mellan Liljeholmens och Årstafältets hållplatser. Om en östlig dragning föreslås bör exempelvis en station som kopplar till Södra station och Södersjukhuset övervägas. Framförde delegerade att rådet önskar återkomma med synpunkter under det kommande utredningsarbetet.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/316-1 Tunnelbana till Älvsjö - samrådsunderlag 20201102
- SR 2020/316-2 SR 2020/316 Utbyggnad av tunnelbana till Älvsjö; Förvaltning för utbyggd tunnelbana, Region Stockholm

§ 12**Rådet: Seminarium 2020, "Staden och trafiken"**

Susanne Höglin delgav resultaten av den utvärdering som gjordes av deltagarna på seminariet. Till övervägande del var deltagarna mycket positiva till seminariet och de olika föredragen. Antalet deltagare var också större i år än vanligt eftersom det i år gick att delta via webbsändning. Av 157 anmälda deltog 33 på plats i Sevenbomssalen på Stadsmuseet medan 124 deltog via länk.

SR 2020/146

Beslut

Tackade delegerade Susanne Höglin för arbetet med seminariet.

Lades ärendet till handlingarna.

Sammanfattning av ärendet

Delegerade framförde tack för väl genomfört seminarium som också var lärorikt. Diskuterades hur seminariets olika delar fallit ut och att diskussionen kommit att handla lite mer om regional trafikplanering än om lokala frågor. Delegerade kom fram till att frågan om urbana stråk bör lyftas i rådets egna diskussioner såväl som i kontakter med stadsbyggnadskontoret. Även frågan om stigberoende, d.v.s. att tidigare fastlagda kommunikationsstråk ofta är ett hinder när det gäller att finna nya kopplingar, stråk och kommunikationsmöjligheter bör lyftas i olika forum.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/146-2 Utvärdering seminarium 2020
- SR 2020/146-3 Livechatt

§ 13**Stjärnvalvet 2, förslag till detaljplan, 2016-00514**

Genom remiss hade stadsbyggnadskontoret begärt Skönhetsrådets yttrande över Stjärnvalvet 2, förslag till detaljplan, 2016-00514. Maria Borup, plankonsult, redogjorde för ärendet.

SR 2020/324

Beslut

Beslöts avstyrka förslag till detaljplan i föreliggande form.

Uppdrogs åt kansliet att besvara ärendet.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie sammanträde.

Sammanfattning av ärendet

Inom det aktuella planområdet på Kallforsvägen i Bandhagen finns en skolbyggnad i en våning, ursprungligen en förskola uppförd 1976, samt några mindre komplementbyggnader. Planförslaget syftar till påbyggnad av den befintliga skolbyggnaden med en våning. Resultatet blir en skola i två våningar som även ska kunna användas som förenings- och samlingslokal.

Den befintliga skolan är en i raden av låga skolbyggnader som uppfördes under 1970- och 80- talet. Många av dem ritades av Kjell och Brita Abramson och den aktuella skolan bär drag av deras typförskolor. Tillsammans utgör skolbyggnaderna och typdaghemmen ett socialhistoriskt kulturarv. Med anledning av att många av byggnaderna nu rivs eller förändras arbetar Sisab tillsammans med Stadsmuseet med att inventera och utreda vilka av skolbyggnaderna som ska bevaras. Enligt uppgift till Skönhetsrådet ska utredningen vara klar 31 december 2020. Eftersom utredningen inte är klar borde staden vara ytterst varsam med att upprätta nya detaljplaner som innebär rivning eller förändring av dessa skolmiljöer.

I planhandlingarna saknas uppgifter om hur många kvadratmeter friyta per barn som planeras, men det står klart att planförslaget innebär en fördubbling av byggnadens storlek medan tomtytan förblir oförändrad. Delegerade ansåg att utemiljöer i ytterstaden som understiger 20 kvm per barn inte bör accepteras. Sammantaget fann delegerade att frågetecknen gällande kulturmiljö och barnens friyta är alltför stora för att planarbetet ska kunna drivas vidare under nuvarande omständigheter. I väntan på

kulturmiljöutredningen och ordnande av tillräckligt stor friyta
avstyrktes planen i föreliggande form.

Handlingar i ärendet

- SR 2020/324-5 Samrådsbrev
- SR 2020/324-4 Plankarta
- SR 2020/324-2 Dagvattenutredning
- SR 2020/324-3 Planbeskrivning

§ 14

Väderskydd för region Stockholms kollektivtrafik

Återupptogs ärende bordlagt vid sammanträde 2020.11.02

§14 angående Väderskydd för region Stockholms
kollektivtrafik.

SR 2020/307

Beslut

Förelåg av sekreteraren utformat förslag till skrivelse vilken antogs
som rådets.

Bordlades ärendet för formellt beslut vid nästkommande ordinarie
sammanträde.

Digitala signaturer

Detta dokument har signerats digitalt av följande personer

Namn	Datum
MONICA,HECTOR	2020-11-19
Inga Margareta,Varg	2020-11-19
Magnus Henrik Erkki,Nerlund	2020-11-19